

Bakalářská práce

2023

Markéta Šporová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Mary Wollstonecraft – postavení žen v 18. století
Markéta Šporová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanistika

Bakalářská práce

Mary Wollstonecraft – postavení žen v 18. století

Markéta Šporová

Vedoucí práce:

Mgr. Miloš Kratochvíl Ph.D.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

.....

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Miloši Kratochvílovi Ph.D. za trpělivost a ochotu.

Obsah

1	Úvod	1
2	Život Mary Wollstonecraft	2
3	Polemika Wollstonecraft s Burkem	7
3.1	Úvahy o revoluci.....	7
3.2	Konzervatismus	11
4	Polemika Wollstonecraft a Rousseaua.....	13
4.1	Výchova dívek	14
4.2	„Slabost“ žen jako výsledek výchovy	19
4.3	Nezávislost	23
4.4	Rozum	27
5	Obrana práv žen	30
5.1	Manželství	31
5.2	Výchova dětí.....	35
6	Závěr.....	39
7	Použitá literatura.....	41
8	Resumé.....	45

1 Úvod

Téma bakalářské práce pojednává o anglické politické a morální spisovatelce Mary Wollstonecraft, která se zabývala postavením žen v 18. století.

V první části práce je nastíněn životopis Mary Wollstonecraft. Je zde vylíčen osobní, ale i pracovní život. Její problémy s otcem, finanční problémy a časté stěhování celé rodiny pro ni byly velmi náročné. Měla ale pevné přátelství s Fanny Blood. Za svůj život působila jako vychovatelka a spisovatelka. Svými díly reagovala na významné filozofy, mezi nimiž byli Jean-Jacques Rousseau nebo Edmund Burke.

V druhé části je pozornost zaměřena především na vybrané politické názory Mary Wollstonecraft, které jsou dány do kontrastu s postoji Edmunda Burkeho.

V další části jsou vyjádřeny protichůdné myšlenky Mary Wollstonecraft a Jeana-Jacquese Rousseaua. Wollstonecraft a Rousseau měli odlišné názory na výchovu žen a na to, jaké by ženy měly mít postavení ve společnosti. V podkapitolách jsou pak rozebírána vybraná témata, která spolu úzce souvisí a vedou k otázkám, jako jsou například: jak by měla vypadat správná výchova žen; co by ženy měly dělat pro to, aby se staly nezávislými a jaká práva by ženy měly mít.

Poslední část práce se věnuje dvěma tématům – manželství a výchově dětí, kterými se Wollstonecraft ve svém díle *Obrana práv žen* zabývala.

Cílem práce je interpretovat vybrané filozofické myšlenky Mary Wollstonecraft, které se týkají témat, která zahrnují práva žen, rovnost pohlaví či výchovu žen. Práce srovnává její názory na rovnost a osvobození žen s myšlenkami Jeana-Jacquese Rousseaua a Edmunda Burkea.

2 Život Mary Wollstonecraft

Mary Wollstonecraft byla anglická morální a politická filozofka a spisovatelka. Narodila se v Londýně 27. dubna roku 1759 a zemřela ve 38 letech roku 1797.¹ Zabývala se sociální nerovností pohlaví, francouzskou revolucí a pokládala otázky, které se týkaly především morálky, svobody a racionality v lidské přirozenosti.² Psala kritické recenze, překlady a romány, které se zabývaly politikou, historií a filozofií.

Virginia Woolf nazvala život Mary Wollstonecraft experimentem a časopis *Athenaeum* její život popsal jako jednu z nejnapínavějších romancí. Její život byl takto označen z důvodu, že milovala ženu, nejméně tři muže a také proto, že měla nemanželské dítě.³

Nějakou chvíli se živila tím, že pracovala jako vychovatelka a učitelka. Byla ale také autorkou knih a povídek, které se věnovaly výchově mladých dívek a díky jejichž publikaci na tom byla finančně znatelně lépe. Psala pro *Analytical Review*, díky čemuž byla často čtená. Byla politickou komentátorkou francouzské revoluce a přednášela o svých cestách do Skandinávie. Vytvořila také velké množství děl, které zahrnovaly fikce o jejím vlastním životě.⁴

Narodila se jako druhá ze sedmi dětí. Její matka, Elizabeth Dickson Wollstonecraft, byla žena v domácnosti a její otec Edward John Wollstonecraft usiloval o to stát se úspěšným farmářem. Svých plánů však nedosáhl, potýkal se s nezdarem, což ho nakonec dovedlo k páchání domácího násilí.⁵ Stal se z něj alkoholik, který svou ženu týral. Mary se matku snažila chránit před útoky svého otce, ale podle slov jejího manžela, Williama Godwina, byla údajně i ona sama vlastním otcem zneužívána.⁶ Rodina se často stěhovala a

---

¹ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

² WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996, s. 19.

³ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft: A Revolutionary Life*, New York: Columbia University Press, 2000, s. 7.

⁴ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 2.

⁵ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, New York, NY: Cambridge University Press, 2002, s. 15.

⁶ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 2.

hledala finanční stabilitu. Roku 1768 se přestěhovali do Beverley v Yorkshire, kde Wollstonecraft získala formální vzdělání.⁷

Roku 1774 se celá rodina přestěhovala do Hoxtonu. Tam se Mary spřátelila se svými sousedy, panem Clarem a jeho ženou, kteří jí pomáhali se vzděláváním se. Byli pro ni jako její druhá rodina. Následujícího roku se poznala s Fanny Blood a následně s ní rozvinula intenzivní přátelství.

Vzhledem ke zhoršující se finanční situaci jejího otce začala Mary řešit otázku života mimo domov. V roce 1778 přijala nabídku pracovat jako společnice paní Dawsonové v Bathu. Bylo to jedno z mála zaměstnání, které bylo přístupné ženám na její pozici. Roku 1781 se vrátila domů, aby se postarala o svou nemocnou matku, která ale rok nato své nemoci podlehla. Její otec se znovu oženil a odstěhoval do Walesu. Wollstonecraft se přestěhovala ke své přítelkyni Frances Blood.⁸ Frances Blood, známá pod jménem Fanny, byla dcerou rodiny, která byla ničena otcovou extravagancí.⁹

V zimě roku 1783 Mary přítelkyni opustila, aby se mohla věnovat své sestře Elize a její nově narozené dceři. Eliza trpěla akutní poporodní depresí, kterou Mary dávala za vinu krutosti jejího manžela Bishopa.¹⁰ V průběhu ledna 1784 Wollstonecraft zasáhla do manželství Elizy a společně utekly. Ukryly se, ale dceru Elizy zanechaly; dítě v srpnu následujícího roku zemřelo. Fanny Blood a Mary se sestrami Elizou a Everinou začaly plánovat založení školy. Tu založily v Newington Green, kde se mimo jiné Mary setkala s politickým myslitelem a kazatelem Richardem Pricem. Wollstonecraft se stala členkou jeho spolku, ve kterém se seznámila s budoucím vydavatelem jejích děl a jejím budoucím přítelem Josephem Johnsonem.¹¹

Roku 1785 Fanny Blood opustila školu v Newington Green a odjela do Lisabonu, aby se provdala za Hughu Skeyse. V listopadu téhož roku Wollstonecraft odplula lodí do

---

⁷ KELLY, Gary. *Revolutionary Feminism: The Mind of Career of Mary Wollstonecraft*, London: Macmillan, 1992, s. 23.

⁸ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 15.

⁹ KELLY, Gary. *Revolutionary Feminism: The Mind of Career of Mary Wollstonecraft*, s. 24.

¹⁰ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 15.

¹¹ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

Lisabonu za Fanny, aby jí pomohla během jejího těhotenství.¹² Na palubě lodi se setkala s mužem, který trpěl tuberkulózou, a tak se o něj 14 dní, po celou dobu cesty, starala. Tuto zkušenost popsala ve svém prvním románu *Mary, a Fiction* (1788). Na život v Portugalsku nezískala dobrý názor; byl podle ní ovládán iracionalitou a pověrami. Wollstonecraft z Portugalska brzy odjela, protože Fanny i její prvorozené dítě zemřely krátce po porodu.¹³

Po návratu do Anglie našla Wollstonecraft školu, kterou založila, ve špatném stavu. Vzhledem k finančním problémům se školu nepodařilo znovuobnovit. Nato začala působit jako vychovatelka rodiny lorda Kingsborougha. Toto postavení ji zavedlo do Irska, kde dokončila dílo *Mary, a Fiction*. Wollstonecraft působila také jako překladatelka; z francouzštiny do angličtiny přeložila knihu Jacquese Neckera *Of the Importance of Religious Opinions* (1788) nebo také z nizozemštiny dílo Madame de Cambon *Young Grandison* (1790).¹⁴

Hlavním kulturním revolučním nástrojem ve Velké Británii byly debaty o francouzské revoluci. Hodně kulturních revolucionářů totiž vidělo Velkou francouzskou revoluci jako vzor a věřilo, že i oni sami dokáží dosáhnout velké revoluce. Jedním z hlavních nástrojů kulturní revoluce bylo psaní. Proto se Wollstonecraft pokusila ovlivnit jak debatu o Velké francouzské revoluci, tak kulturní revoluci do směru feminismu pro revoluční desetiletí skrz psaní a tisk.

Wollstonecraft svými díly reagovala na pedagogická a politická témata Jeana-Jacquese Rousseaua a Edmunda Burkeho. Dílo *Vindication of the Rights of Men* (1790) napsala do pouhého měsíce po publikaci knihy E. Burkeho *Reflections on the Revolution in France*.

---

¹² TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 16.

¹³ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

¹⁴ Tamtéž.

O dva roky později napsala druhou knihu *Vindication of the Rights of Woman (Obrana práv žen)*, která se tentokrát zabývala pouze právy žen.¹⁵ Tuto knihu měla napsanou rychle – myšlenky měla v hlavě už v červnu roku 1791, přičemž psát začala na podzim. Finální dílo napsala v lednu roku 1792.

V díle poukazuje na problematiku manželství, které je podle ní ve většině případů totožné s majetnickým vztahem.¹⁶ Tuto knihu Wollstonecraft věnovala Talleyrandovi, který tou dobou tvořil národní vzdělávací program pro chlapce ve Francii, a doufala, že ho přesvědčí o tom, že stejný systém, který je určen pouze pro chlapce, by měl platit i pro dívky. Systém by zahrnoval např. vyučování stejného programu ve třídě spolu s chlapci. Wollstonecraft odmítala názor, že ženy mají méně rozumu než muži a že nejsou schopné přemýšlet na stejné úrovni jako oni.¹⁷

V prosinci 1792 odcestovala do Francie, kde poznala Gilberta Imlayho, amerického obchodníka a autora děl *A Topographical Descriptions of the Western Territory of North America* (1792) a *The Emigrants* (1793), se kterým měla románek.¹⁸

21. ledna 1793 byl popraven Ludvík XVI. a Francie vyhlásila Anglii válku. Imlay registroval Mary na americké ambasádě jako svou manželku, aby mohla být pod ochranou amerického občanství.¹⁹ Roku 1794 se jim narodilo nemanželské dítě, dcera, kterou Mary pojmenovala Fanny po své přítelkyni Fanny Blood. Wollstonecraft se dozvěděla o tom, že jí je Imlay nevěrný a rok po narození Fanny se dvakrát pokusila o sebevraždu.²⁰ Poprvé jí v činu Imlay zabránil, podruhé se pokusila spáchat sebevraždu skokem z Putney Bridge do Temže.

---

¹⁵ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 2.

¹⁶ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

¹⁷ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 2.

¹⁸ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

¹⁹ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 18.

²⁰ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

V lednu roku 1796 publikovala *Letters Written during a Short Residence in Sweden, Norway, and Denmark*.²¹ V dubnu Mary s Imlayem ukončila vztah, a ještě téhož roku se provdala za Williama Godwina. V roce 1797 se jim narodila Mary, budoucí autorka románu *Frankenstein*. Mary Wollstonecraft při porodu zemřela.²²

---

²¹ TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 18.

²² TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

3 Polemika Wollstonecraft s Burkem

3.1 Úvahy o revoluci

Mary Wollstonecraft žila od roku 1784 do roku 1785 v Newington Green, kde se seznámila a spřátelila s kazatelem Richardem Pricem.²³ Ten ji přijal jako člena do okruhu britských politických myslitelů, pro které byla francouzská revoluce ústřední a osobní událostí.²⁴

Pád Bastily, který nastal 14. července 1789 ve Francii vyvolával v Británii naději, že by se podobná revoluce mohla odehrávat i tam. Události rané fáze Velké francouzské revoluce vyvolávaly v Británii důležité politické debaty. Richard Price Velkou francouzskou revoluci podporoval a tvrdil, že Británie by ji měla následovat.²⁵ Jak Price, tak Wollstonecraft definovali Velkou francouzskou revoluci jako přirozený důsledek osvícenství.²⁶

Deklarace práv člověka a občana prohlašoval rovnost a svobodu všech lidí. Poselství tohoto dokumentu hlásal i kazatel R. Price z kazatelny starého židovstva v Londýně.²⁷ Politik Edmund Burke se s jeho názory neztotožňoval a s jeho návrhem na napodobení revoluce v Británii nesouhlasil. Nepovažoval Velkou francouzskou revoluci za událost, která by se měla oslavovat, naopak ji viděl jako akci, která může zničit všechny společenské a kulturní hodnoty Francie, která byla dříve považována za vzor celé Evropy. Obával se tyranie a zničení Francie a tvrdil, že by se s francouzskými revolučními principy mělo naopak zacházet jako s nemocí smrtelnou pro starověké principy britské ústavy. Proto na Priceho návrh útočně reagoval a 1. října 1790 publikoval *Reflections on the Revolution in France*.

Burkeho dílo podnítilo Mary k reakci a napsala *A vindication of the Rights of Men, in a Letter to the Right Honourable Edmund Burke; Occasioned by his Reflections on the*

---

²³ FURNISS, Tom. *Mary Wollstonecraft's French Revolution*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 59.

²⁴ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 38.

²⁵ FURNISS, Tom. *Mary Wollstonecraft's French Revolution*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 59.

²⁶ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 38.

²⁷ GUNTHER-CANADA, Wendy. *Mary Wollstonecraft's „Wild Wish“: Confounding Sex in the Dis-course on Political Rights*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 66.

Revolution in France (Johnson 1790).²⁸ Velkou část práce věnovala tomu, aby ukázala, jak jsou moderní sociální vztahy a právo nectnostné z důvodu, že tvořily nepřirozené rozdíly mezi lidmi včetně těch na základě pohlaví. Také se ale vyjadřovala k majetku, náboženství, armádě, organizaci domácnosti, rase a věku.²⁹ Podporovala lidská práva a spravedlnost, odsuzovala urážlivé společenské, církevní a státní praktiky a útočila na Burkeho za pokrytectví a předsudky. Psala o spravedlivějším rozdělení bohatství a parlamentnímu zastoupení.³⁰

První verze díla byla publikována anonymně, měsíc po Burkeho vydání.³¹ V díle Wollstonecraft používala mužské oslovení, když mluvila o ženách a jejich právech se svobodou. Prezentovala je jako muže, aby vyvolala reakci s účelem poukázat na problémy. Lze to také chápat jako radikální boj o moc v jazyce. Protože anonymní edice *A Vindication of the Rights of Men* byla tak úspěšná, rozhodla se Mary, že druhá už bude publikována s jejím jménem na titulní straně.³²

Wollstonecraft vyvracela Burkeho argumenty o svobodě a vlastnictví, čímž podkopávala patriarchální principy, které strukturovaly vztahy mezi muži a ženami. Podle ní znamenala Velká francouzská revoluce víc než pád koruny – představovala možnost přehodnocení významu politických práv pro všechny občany. Tvrdila, že svoboda je Bohem darované právo všech racionálních bytostí a přirozené právo, které odlišuje lidi od zvířat. Také definovala „vrozené právo člověka“ jako civilní a náboženský stupeň svobody, jak jen je kompatibilní se svobodami každého jiného člověka, se kterým je spojen v sociálním kompaktu. Avšak na rozdíl od Lockeho tvrdila, že ochrana individuálních svobod, nikoliv ochrana majetku, je primární funkcí vlády. Wollstonecraft mocně prosazovala, že tyto dvě funkce jsou po velkou část nekompatibilní v demokratické komunitě.³³

---

²⁸ FURNISS, Tom. *Mary Wollstonecraft's French Revolution*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 60.

²⁹ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 35.

³⁰ FERGUSON, Moira. *Mary Wollstonecraft and the Problematic of Slavery*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 129.

³¹ FURNISS, Tom. *Mary Wollstonecraft's French Revolution*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 60.

³² GUNTHER-CANADA Wendy. *Mary Wollstonecraft's „Wild Wish“: Confounding Sex in the Discourse on Political Rights*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 68.

³³ Tamtéž, s. 67.

Druhý díl publikace pojednává o rozdílech mezi muži a ženami a vytváří politickou teorii, která přemísťuje ženy z tichých objektů do mluvících subjektů. Vyvrací přírodní počátek a také sociální význam rozdílů pohlaví mezi muži a ženami v *Rights of Woman*.³⁴ Hned po publikaci této druhé edice kontroverzního textu kritik pokládá kritickou otázku do *Gentlemen's Magazine*; jak žena mohla napsat, že *A Vindication of the Rights of Men*. Ženy jednoduše nepíší o právech. Pokud by žena byla tolik ukvapená sepsat pojednání o právech lidstva, musela by se limitovat k právům žen, které jsou kritikem škodolibě nazývány „Pravé téma ženského pohlaví“. Kritik paradoxně naznačuje, že text je výplodem muže, který se vydává za ženu, protože tím, že Wollstonecraft psala o majetku a třídě, překročila podle něj hranice pohlaví. Joanna Russová v reakci na to napsala, že obrannou linií, že něco napsala žena, je popřít to, protože ženy údajně neumí psát. Přechází se pak k názoru, že to musel napsat někdo jiný, tedy muž.³⁵

Rozdílem mezi knižními edicemi je, že v díle *A Vindication of the Rights of Men* se autorka opírá především o jazyk přirozených práv, zatímco v textu *Obrana práv žen* se věnuje spíše diskurzu otroctví, v rámci něhož nabyla patrná podřízenost žen.³⁶

Publikace *Obrana práv žen* (1792) signalizovala klíčový moment pro její politickou teorii.³⁷ Zaměřovala se spíše na kulturní revoluci v Británii než na revoluci ve Francii.³⁸ V té době bylo její dílo spíše experimentem feministického psaní. Wollstonecraft zastávala názor, že způsobem osvobození žen by bylo jejich vzdělávání. Šlo by o vyučení, skrze účast žen v kulturní revoluci střední třídy, která by vedla k sociálnímu využití a zaručovala by právní a občanskou rovnost. Byla by to revoluce v konverzaci, která by podporovala revoluci v ženských způsobech. Získala by autoritu argumentací jako textová persona ženy, která ví, o čem píše a která je příkladem, jak píše práva žen na plné mravní, intelektuální, sociální a občanské bytí.³⁹

---

³⁴ GUNTHER-CANADA, Wendy. *Mary Wollstonecraft's „Wild Wish“: Confounding Sex in the Discourse on Political Rights*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 71.

³⁵ Tamtéž, s. 70.

³⁶ FERGUSON, Moira. *Mary Wollstonecraft and the Problematic of Slavery*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 125.

³⁷ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 38.

³⁸ KELLY, Gary. *Revolutionary Feminism: The Mind of Career of Mary Wollstonecraft*, s. 107.

³⁹ Tamtéž, s. 108.

Přednesla několik teorií k vysvětlení některých z projevů chování revoluce. Mezi ně patřila myšlenka, že státy neumí vládnout ve své rané existenci. To vede ke korupci, jelikož jej ovládají jedinci s mocí.

Wollstonecraft tím chtěla říci, že i ve státě, ve kterém dojde k národní revoluci, je stále možné, aby nastoupila vláda ovlivněná vládou předrevoluční. Násilí zkažené vlády zrodil teror a lidé se proti této korupci, která jim brání v pravé lidské svobodě, neumí bránit. Wollstonecraft předpověděla, že Evropa se nejspíš v nadcházejících letech bude nacházet ve stavu anarchie, která je okamžitý a přirozený následek převratu tyranie.⁴⁰

V roce 1792 vyzvala vedení Velké francouzské revoluce, aby si jeho zástupci uvědomili, že nic jiného než revoluce v morálce nepomůže k dosažení jejich cílů svobody a rovnosti. Ústavní a politické změny by nestačily na vytvoření svobodné společnosti. Podle ní byla potřeba celková transformace toho, jak lidé nahlíží sami na sebe a jakým způsobem nahlížejí na druhé.⁴¹

V díle *Rights of Men* Wollstonecraft poprvé výslovně tvrdí, že otroctví není přirozené a že všechny formy otroctví jsou nehledě na kontext lidským „vynálezem“. Ohledně otroctví se rozmluvy Wollstonecraft a Burkeho opět liší. Burkeho chápání otroctví je postavené na nekončícím historickém podkladu, jak v minulosti, tak v budoucnosti, a příliš se odlišuje od domluv Wollstonecraft, která prezentuje ve svých dílech o otroctví *Thoughts* a *Mary*.⁴² Ve své knize *Rights of Woman* se vyjádřila, že i ženy si zaslouží být osvobozeny z otroctví manželství.⁴³

---

⁴⁰ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 38.

⁴¹ TOMASELLI, Sylvana. *Wollstonecraft: Philosophy, Passion, and Politics*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2021, s. 8.

⁴² FERGUSON, Moira. *Mary Wollstonecraft and the Problematic of Slavery*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 129.

⁴³ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. s. 96.

3.2 Konzervatismus

Wollstonecraft se zapojovala do debat s Edmundem Burkem o významu Velké francouzské revoluce a právech člověka.⁴⁴ Poukazovala na patriarchální systém společnosti, aby ukázala, jak ponižující postavení žen tento systém podporuje, a prosazovala myšlenku, že by ženy měly mít přirozená práva.⁴⁵ V díle *A Vindication Rights of Men* kritizuje Burkovy názory ohledně vzdělávání žen a vlastnických práv.⁴⁶ Podle Wollstonecraft přirozené právo znamená určitý stupeň svobody, ve kterém by se měla respektovat svoboda všech jednotlivců. Tato svoboda se v žádné vládě nikdy neuskutečnila kvůli vlastnictví, které omezují lidská práva.⁴⁷ Podle jejího tvrzení je tedy spravedlivé vládnouti takové, u kterého se respektují práva společnosti.⁴⁸

Podle Burka vzniká politická legitimita z úcty k lidu a jeho starobylé ústavě.⁴⁹ Návrat ke starým tradicím je podle něj správný. V tradicích by se mělo pokračovat i přesto, že jsou nepřirozené a jsou výsledkem nevzdělanosti. Pokud by v nich byly nalezeny nedostatky, mělo by je lidstvo obhajovat kvůli emočnímu vztahu, které k tradicím má, a kvůli loajalitě ke svým předkům. Wollstonecraft tvrdí, že tyto myšlenky jsou zastaralé a chybné. Tradice jsou krásné, ale pokud ničí reálnou funkčnost společnosti, jsou špatné a společnost by se jich měla zbavit.⁵⁰

Dále Burke tvrdí, že by měl člověk zůstat opatrný a neaktivní, aby si tím udržel svou spokojenou přítomnost a zamezil případné nepohodlnosti, která by mohla nastat v důsledku rizikového jednání. Podle Wollstonecraft ale taková myšlenka může dávat smysl jen bohatým lidem nebo těm, kteří nemají dlouhodobé vize.⁵¹ Bohatí lidé byli naučeni na to, aby udržovali tradice, a tato výuka k tradicím je překážkou k pokroku. Právě šťastní mohou tito lidé pocítit jen tehdy, když se oprostí od tradic a získají dostatečně silnou mysl, aby šli za svými zájmy.

---

⁴⁴ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 2.

⁴⁵ MULLER, Virginia L. *What Can Liberals Learn from Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 52.

⁴⁶ Tamtéž, s. 51.

⁴⁷ WOLLSTONECRAFT, Mary. *A Vindication of the Rights of Men*, J. Johnson, 1790, s. 9.

⁴⁸ GUNTHER-CANADA Wendy. *Mary Wollstonecraft's „Wild Wish“: Confounding Sex in the Discourse on Political Rights*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 64.

⁴⁹ Tamtéž, s. 64.

⁵⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *A Vindication of the Rights of Men*, s. 10.

⁵¹ Tamtéž, s. 10.

Podle Wollstonecraft je kultura, která se vyvinula v Evropě zaostalá, protože společnost v ní jedná na úkor morálky. Lidé podporují postoje a názory, které nemají žádné racionální odůvodnění. Příčinami jsou dědičný majetek a postavení, ve kterém se člověk narodí.⁵²

Burke se převážně zaměřuje na návyky, instinkty a další principy, které se využívaly předtím, než se začal používat rozum. Tyto principy má člověk společné se zvířaty, a přestože se lidský rozum liší od živočišného instinktu není možné zjistit, jak se člověk dostává od instinktivního myšlení k racionálnímu.⁵³

Wollstonecraft vykresluje rozdíl mezi instinktivním a rozumným chováním mezi lidmi a zvířaty. Chování lidí a zvířat existuje na škále, která se může měnit a ve *Vindication of the Rights of Men* používá toto chápání, aby kritizovala Burkovy myšlenky, ale převážně jeho citově zaměřenou osobnost a jeho vnímání nižších tříd. Přestože měli rozdílné chápání divokého chování chudých lidí, tak jak Wollstonecraft, tak Burke projevují strach ohledně sociálních a politických účinků chudé většiny.⁵⁴

---

⁵² WOLLSTONECRAFT, Mary. *A Vindication of the Rights of Men*, s. 11.

⁵³ FAIRCLOUGH, Mary. *Edmund Burke*. In: BERGES, Sandrine, Eileen HUNT BOTTING a Alan COFFEE. *The Wollstonecraftian Mind.*, New York: Routledge, 2019, s. 184.

⁵⁴ Tamtéž, s. 191.

4 Polemika Wollstonecraft a Rousseaua

Roku 1786 a 1787 pracovala Wollstonecraft jako vychovatelka u Kingsboroughových v Irsku. V tomto období četla dílo *Emil, čili, O výchování*, jehož autorem byl Jean-Jacques Rousseau, kterým se pak ve svých dílech inspirovala.⁵⁵ S Rousseauem si byli, co se týče obsahu psaní velice podobní. Psali na podobná témata, ve stejném období a v podobných literárních formách.⁵⁶ Oba psali o politických změnách ve Francii, o vzdělání a morálce.⁵⁷

Wollstonecraft se zajímala o výchovu chlapců a dívek a obzvláště pak od Rousseaua převzala zájem o děti a také o fyzický a morální přínos mateřského kojení pro kojence a rodiny. Podle ní měly děti stejná práva jako dospělí, tedy kromě práva na plné občanství.⁵⁸ Převážně se ale domáhala spravedlnosti, v oblasti vzdělávání na školách. Požadovala stejné vzdělávací podmínky pro ženy jako pro muže. Ženy byly totiž podle ní nedostatečně vzdělávány a měly při získávání vědomostí málo možností.⁵⁹ Chtěla, aby se ženy staly racionálními a nezávislými bytostmi, u kterých by jejich hodnotu nedefinoval vzhled, ale jejich znalosti a vnitřní vnímání sebeovládání. Protože by byly tělesně i duševně vzdělávány, byly by dobrými manželkami, matkami i občany a byly by schopny uživit samy sebe a své děti, pokud by ovdověly.⁶⁰

---

⁵⁵ WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 29.

⁵⁶ Tamtéž, s. 15.

⁵⁷ Tamtéž, s. 21.

⁵⁸ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 95.

⁵⁹ RICHARDSON, A. *Mary Wollstonecraft on Education*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 34.

⁶⁰ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

4.1 Výchova dívek

Wollstonecraft a Rousseau měli protichůdné názory, které se týkaly výchovy dětí. Rousseau nesouhlasil s tím, aby se dívky vychovávaly stejným způsobem jako chlapci. V této části jsou jejich myšlenky ohledně výchovy rozebrány.

Jedno z práv, které by podle Wollstonecraft měly děti mít je to, aby nebyly fyzicky ani psychicky týrány svými rodiči nebo jakýmkoli osobami.⁶¹ Rodiče by neměli navádět své děti k iracionálním pravidlům jen proto, aby dětem dali najevo, že mají autoritu, protože je to škodlivé pro morálku. Rozum je pro Wollstonecraft základem morálky.⁶²

Wollstonecraft kritizovala Rousseaua, který podporoval systém, jenž vedl k omezené výchově dívek. Podle ní by si spolu chlapci a dívky hráli nebýt výchovy, která jim do hlavy vštěpuje rozdílnost pohlaví.⁶³

Měli také odlišné názory ohledně tématu, které se týkalo rozdílů mezi ženou a mužem. Podle Rousseaua je žena ve skutečnosti mužem, protože má stejné orgány i potřeby. V jejich dětství není příliš zjevných rozdílů, a proto by pro bytosti, které jsou si tolik podobné, stačilo stejné jméno, tedy oslovení „muž.“ Wollstonecraft s jeho názorem nesouhlasila a přála si, aby se ve společnosti zrušilo rozlišování pohlaví.⁶⁴

„Věřte mi, soudná matko, a nedělejte naprosto ze své dcery muže, jako byste chtěla usvědčiti přírodu z chyby; učiňte z ní řádnou ženu, a buďte si jista, že to bude mít větší cenu pro ni i pro nás.“⁶⁵

Rousseau dále zastává názor, že ženy by neměly mít stejnou výchovu jako muži, a že vyvolávat v nich mužské vlastnosti a zanedbávat jejich vlastní by bylo na škodu. Žena

---

⁶¹ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 93.

⁶² Tamtéž, s. 103.

⁶³ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*. Praha: Jan Laichter, 1904. Otázky a názory (Jan Laichter), s. 68.

⁶⁴ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 190.

⁶⁵ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*. Přeložil Jaroslav NOVÁK. V Praze: Dědictví Komenského, 1911. Knihovna pedagogických klasiků (Dědictví Komenského), s. 227.

by neměla mít mužské vlastnosti a zároveň ženské.⁶⁶ Muž by se měl projevat jako silný a dominantní, žena jako slabá, submisivní, ochotna podřizovat se muži a řídit se tím, jaká má podle společnosti být, aby se muži zalíbila.⁶⁷ Wollstonecraft uznává, že je přirozeným zákonem dané, že bývá samička po fyzické stránce slabší než sameček, muži ale využívají tuto přednost a snaží se ženy snížit na ještě nižší úroveň a vytvořit tím domněnku, že jsou ještě slabší, než jsou.⁶⁸

„Ženy jsou tolik snižovány nepravými pojmy o ženskosti, že se ani nejeví paradoxem tvrditi, že jejich uměle vytvořená slabost podporuje sklon tyranisovati, že dává vznik lsti, - přirozenému protikladu síly, - a ta živí u nich zálibu v nedůstojných dětinských hříčkách, jež podřívají úctu, ač vzněcující žádost.“⁶⁹

Aby dívky zůstaly slabé, nesmí se příliš pohybovat. Mohou se věnovat spíše vyšívání, hraní si s loutkami a podobným sedavým činnostem.⁷⁰ Rousseau si vytvářel názory na výchovu dětí na základě norem státu, kde se kladl velice vysoký důraz na vnější krásu. Ve Francii byli dívky, ale i chlapci, vedeni k tomu, aby se líbili, ačkoli na dívky byl ohledně vnějšího vzhledu vyšší nátlak. S dívkami se zacházelo jako s ženami už ve velmi mladém věku. Poslouchaly komplimenty, učily se koketovat s muži a hezky se oblékat.⁷¹ Protože podle něj tělo vzniklo dříve než duše, měli by se lidé soustředit spíše na jeho péči. Muži by se měli zaměřovat na fyzickou sílu a ženy na osobní krásu.⁷² Podle Wollstonecraft je ale podstatný rozdíl mezi snahou učinit těla krásná a lehká a snahou dodat jim sílu, která je úzce spojena s tou duševní.⁷³

Dále Rousseau tvrdí, že už v nízkém věku žen a mužů jsou vidět rozdíly, co se týče jejich zájmů. Příkladem mohou být rozdílné zájmy o hry, a přestože spousta z nich mají společných, chlapci více vyhledávají živé hry, ve kterých se vyskytuje pohyb nebo hluk – jezdí ve vozících nebo bubnují, zatímco děvčata dávají přednost strojením panenek a

---

⁶⁶ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 191.

⁶⁷ Tamtéž, s. 192.

⁶⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 12.

⁶⁹ Tamtéž, s. 17.

⁷⁰ Tamtéž, s. 129.

⁷¹ Tamtéž, s. 130.

⁷² Tamtéž, s. 128.

⁷³ Tamtéž, s. 130.

hraním si s loutkami.⁷⁴ Panenky jsou podle něj důkazem, že už odmala mají ženy instinktivní sklony k péči o svůj vzhled. Také se s mnohem větší zálibou učí šít než číst a psát, protože si myslí, že jim tato schopnost pomůže do budoucna, aby vypadaly krásně.⁷⁵

Přestože jsou míčové hry pro dívky, není dívka, která by neutekla před míčem, který na ni má dopadnout. Zatímco dívky by se měly vyhýbat nebezpečným hrám, chlapci by jim naopak měli jít naproti, protože hry, kde si vyvíjí sílu a odolnost, z nich dělají silné muže.⁷⁶ Závěrem by se dalo říct, že Rousseau nevidí smysl v tom, proč by se po dívkách mělo vyžadovat, aby dělaly něco, v čem samy nevidí využití. Dokud dívky nevidí smysl v učení se např. čtení a psaní, neměly by do toho být nuceny.⁷⁷

„Odvažuji se tvrze, že dívka, jejíž temperament nebyl znetvořen nečinností a jejíž nevinnost nebyla poskvrněna nepravým studem, je vždy divochem, a loutek si nevšimne; jen tehdy, když nedostatek volnosti jí vše ostatní znemožňuje.“⁷⁸

Podle Wollstonecraft by se ale dospívající dívky měly věnovat stejnému fyzickému cvičení jako chlapci, a namísto sedavých prací typu vyšívání by se měly zabývat např. zahradničením nebo literaturou.⁷⁹ Ženy by se chovaly mnohem důstojněji, pokud by k tomu byly vedeny už odmala, a díky tomu by i své povinnosti řešily vlastním rozumem. Dívky by nemusely být zavřeny v pokojích, ale mohly by si volně pobíhat, což by vedlo k nabrání svalů, a strach, který by měly, by nebyl tolerován, ale byl by brán jako znak zbabělosti stejně jako se bere u chlapců.⁸⁰ Všechny děti, bez ohledu na pohlaví, by měly mít právo na tělesné, mravní a intelektuální vzdělání. Potřebují rozvíjet své schopnosti, aby se potencionálně mohly stát morálními bytostmi.⁸¹

---

⁷⁴ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 128.

⁷⁵ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*, s. 232.

⁷⁶ Tamtéž, s. 186.

⁷⁷ Tamtéž, s. 233.

⁷⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 68.

⁷⁹ WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 28.

⁸⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 99.

⁸¹ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 93.

„Připustíme-li se, že žena není stvořena jen pro rozkoš muže, nebo jako služka se starala o jeho stravu a prádlo, plyne z toho, že první povinností všech, jimž je svěřena dívčí výchova, jest, když jim ne siliti tělo, tož aspoň neničiti zdraví převrácenými názory o kráse a ženské výtečnosti.“⁸²

Naopak Rousseau tvrdí, že by měla výchova dívek směřovat k péči o muže, jejich vychovávání v dětství a projevu lásky a úcty. Jejich povinností by mělo být činit život muže šťastným a příjemnějším.⁸³ Je to z toho důvodu, že podle něj by se muži bez žen obešli spíše než ženy bez mužů. Žena je stvořena pro muže a muž pro ženu a liší se tím, že muž je na ženě závislý z důvodu fyzické přitažlivosti, ale žena je na muži závislá jednak z důvodu fyzické přitažlivosti a jednak z důvodu, že bez něj by v životě nevládala fungovat.⁸⁴

Wollstonecraft si ale myslí, že by ženy měly dostatek síly na to, aby se staly nezávislými – byly schopny samostatně fungovat a vydělávat si na živobytí, pokud by nebyly zaujaty mylnými představami o kráse. Proto je důležité, aby měly dívky možnost cvičit – cvičením by totiž neposilovaly jen svou tělesnou stránku, ale i tu duševní, a zároveň tím vytvořily prostor pro učení se elegantnímu chování, příjemnému formování hlasu a přizpůsobování svého vzhledu a chování podle určitých situací.⁸⁵

Děti se musí naučit samostatně přemýšlet, pokud se mají vyvíjet jejich schopnosti.⁸⁶ Nejdokonalejší výchova je tedy taková, která vede člověka k samostatnosti, tedy procvičuje jeho rozum, srdce i tělo.⁸⁷ Její nejdůležitější částí je vzdělání povahy, a to vyžaduje zachování rozvahy, klidu a plánu. Protože je potřeba pevnosti povahy, nejsou ženy dostatečně vhodné k tomu, aby vychovávaly děti. Ženám pevná povaha chybí, protože se odmala učí poddávat se svým rozmarům, a právě kvůli svým neuváženým reakcím na určité situace, které jsou důsledkem jejich temperamentu, kazí povahu dětí.⁸⁸ *„Přísnost bývá často nejjistějším a nejvyšším důkazem laskavosti.“⁸⁹* Nedostatek schopnosti nad-

---

⁸² WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 64.

⁸³ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O vychování*, s. 228.

⁸⁴ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 127.

⁸⁵ Tamtéž, s. 137.

⁸⁶ Tamtéž, s. 254.

⁸⁷ Tamtéž, s. 34.

⁸⁸ Tamtéž, s. 109.

⁸⁹ Tamtéž, s. 108.

vlády nad city u matek může dětem uškodit, protože upřednostňují shovívavou péči.⁹⁰ Proto matky nejsou považovány za rozumné – buď své děti příliš rozmazlují anebo zanedbávají. Aby ženy mohly být dobrými matkami, měly by hledat rovnováhu mezi péčí o děti a mezi svou vlastní duševní samostatností, kterou mají jen zřídka.⁹¹ Obvykle ženy bývají matkami, které před dětmi kritizují své manžely a touží po tom, aby jejich děti měly rády jenom je. Dokud ženy nebudou mít možnost rozvíjet své schopnosti a řídit svá jednání, nebudou mít dostatek chytrosti a sebeovládání, aby své děti zvládaly správně vychovávat.⁹²

Zásadní při výchově žen tedy je, aby se ženy staly psychicky nezávislými. Rodiče by je měli připravovat na získání ctnosti a vést je k rozvoji charakteru. Výsledkem výchovy by mělo být vytvoření žen, které mají silného ducha a zdravé tělo a díky tomu by měly být schopny čelit samostatně životním výzvám a obtížím.⁹³

---

⁹⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 108.

⁹¹ Tamtéž, s. 243.

⁹² Tamtéž, s. 244.

⁹³ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

4.2 „Slabost“ žen jako výsledek výchovy

Morální hodnota žen se ve společnosti odvíjí podle toho, jaké jsou ženy matky, dcery či manželky a jak dobře splňují dané povinnosti, které se s těmito rolemi pojí.⁹⁴ Podle Rousseaua je ale právě péče o domácnost a o rodinu nejpřirozenějším způsobem života. Příkladem mohou být řecké ženy, které pečovaly o domácnost a rodinu, přitom porodily nejzdravější a nejsilnější muže a byly moudré, krásné a ctnostné.⁹⁵

Podle Wollstonecraft by se ale spíše měly zaměřovat na rozvoj svých vlastních schopností a na dosažení nejlepších verzí sebe samých, které by vedly k dobrému konání.⁹⁶ Namísto toho klade výchova žen důraz na jediný cíl a tím je zalíbení se muži.⁹⁷ „Žena, jež se nenaučila jinému než líbiti se, brzy shledá, že její vnady jsou jako šikmé sluneční paprsky a že nemohou působiti na srdce jejího chotě, sevšední-li, – když léto prchlo.“⁹⁸ Její touha po zalíbení se zanikne ve chvíli, kdy muž přestane být jejím milencem a začne ji zanedbávat. Ve skutečnosti by se ale krása žen měla zakládat na jejich ctnostech a jejich štěstí by nemělo být založeno na bytostech, které mají stejné nedostatky jako ony samy.⁹⁹

„Ale krásná žena je doslova otrokem svého těla – a gloriola ji ozařuje v jejím utrpení.“¹⁰⁰ Příkladem může být jedna dáma, kterou Wollstonecraft znala a která byla hrdá na to, že má malou chuť k jídlu. Nechuť k jídlu považovala za vrchol lidské dokonalosti. Její stav se odrážel v jejím jednání, kdy byla slabá, zanedbávala své povinnosti, a hrubě urážela svou starou šlechtičnu.¹⁰¹ Takový je důsledek výchovy ženy, které bylo vštěpováno líbit se mužům, namísto to, aby se učila ctnosti.¹⁰²

---

⁹⁴ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 41.

⁹⁵ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*, s. 230–231.

⁹⁶ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 41.

⁹⁷ Tamtéž, s. 44.

⁹⁸ Tamtéž, s. 44.

⁹⁹ Tamtéž, s. 45.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 69.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 69.

¹⁰² Tamtéž, s. 70.

„Bylo by zbytečnou námahou vypočítávati všecku tu úzkost, starost, bolest, v níž ženy vrhá vládnoucí mínění, že byly stvořeny, aby cítily, ne aby myslyly, – a že moc pro ně je dosažitelná jich půvabem a slabostí, – krásné, že jsou chybami, roztomilé slabostí.“¹⁰³

Ženy jsou závislé na ochraně a radách mužů, pokud je k něčemu nepřimějí svým lákáním. Jsou moc slabé na to, aby si pomohly samy, a tak musejí od mužů vyžadovat ochranu, podporu i útěchu.¹⁰⁴ Aby si dívky zaručily ochranu muže, jsou odmala učeny tomu, že musí být jemné, krásné a poslušné. Jemnost je podle Rousseaua nejdůležitější vlastností ženy.¹⁰⁵ Také by se žena neměla cítit samostatná a její snahy by měly vést k tomu, aby se stala svůdnou a poslušnou manželkou muže.¹⁰⁶ Je totiž slabá a pasivní, protože nemá dostatek fyzické síly, jakou mají muži, a právě z toho odvozuje, že ženy potřebují být poslušné.¹⁰⁷ Jsou stvořeny pro to, aby poslouchaly muže, a nikdy jim nepřestanou být podřízeny. Pokud by projevovaly vlastnosti jako tvrdohlavost a zatrpkllost, mohlo by to vést k nepřijemnostem a ke špatnému chování jejich mužů.¹⁰⁸ Ženy by se neměly chovat hrubě a například křičet z toho důvodu, že jejich hlasy a tváře jsou jemné, a proto k tomu nejsou určeny. Každý se má chovat podle toho, jaké má pohlaví, protože žena se může stát drzou, pokud má příliš něžného manžela.¹⁰⁹

Síla muže je závislá na slabosti ženy. Podle něj má muž tím, že je silnější, pouze zdánlivě navrch nad ženou, ale ve skutečnosti je poddaným ženy. Muži jsou nuceni usilovat o přízeň ženy, aby mohli dosáhnout toho, co chtějí, a když se jim to podaří, jsou nejšťastnější ve chvílích, kdy mají pochybnosti o tom, jestli je to proto, že byly ženy slabé a poddaly se jim anebo jestli jde o jejich náklonnost vůči nim.¹¹⁰

Muži ženy milují a z toho důvody by se dalo říci, že jsou otroky žen. Zároveň by se ale mohli dát nazývat tyrany, protože právě tím, že ženy navádí k poslušnosti a určité podří-

---

¹⁰³ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 98.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 98.

¹⁰⁵ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 195.

¹⁰⁶ SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 41.

¹⁰⁷ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 125.

¹⁰⁸ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 195.

¹⁰⁹ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*, s. 236.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 221.

zenosti, jim brání v rozvoji jejich duchovní stránky.¹¹¹ Muži jsou vedeni k tomu, aby pracovali a v mládí se připravují na povolání, zatímco pro ženy je hlavním znakem života manželství. Aby si ženy mohly zajistit vysoké postavení, musí se výhodně vdát, a proto je jejich pozornost zaměřena pouze na zalíbení se muži.¹¹²

„Muž, když vstoupil v povolání, upírá oko pevně na nějaký budoucí úspěch (duch silí, jsou-li všechny jeho schopnosti napjaty jediným směrem) a plný myšlenek na svou práci pohlíží na požitek jako na pouhé zotavení, kdežto ženy v něm vidí jediný účel existence.“¹¹³

Dívky si nedovolí zamilovat se, dokud se neobjeví bohatý ženich. Tím se ženy často snižují, protože dávají přednost opatrnému jednání, které vede k jejich finančnímu zajištění, namísto tomu, aby své mládí opravdu prožily.¹¹⁴ Proto by se ženy měly vyvarovat předčasným sňatkům, tedy, aby matka svou dceru neprovdala s tím, že selepší postavení její dcery, když sama sotva vyrostla z dětství.¹¹⁵

Většina žen trpí zdravotními problémy kvůli nedostatku pohybu a nesprávné přesvědčení, že ženskost je spojena s křehkostí, vede k hrdosti na tuto zranitelnost.¹¹⁶ Žena se svou fyzickou slabostí chlubí, a naopak by se styděla, kdyby byla považována za silnou. Dává tím totiž určitou představu o své jemnosti a získává tím i výhodu, že se na svou slabost může vymluvit, když se jí to hodí.¹¹⁷ Toto mylné přesvědčení omezuje pozornost na fyzickou stránku a brání rozvoji duchovní stránky žen.¹¹⁸

„Cudnost, zdrženlivost, sebezapření jsou čisté prameny rozumu. Ale když sensibilita vzrůstá na účet rozumu, nutno omezovati libovolnými prostředky tak slabé bytosti, – a nutně jsou vydány konfliktům. Ale popřejte většího prostoru jich duševní aktivitě, – a vznešenější motivy a vášně ovládnou jich cítění i chtění.“¹¹⁹

---

¹¹¹ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 39.

¹¹² Tamtéž, s. 95.

¹¹³ Tamtéž, s. 95.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 120.

¹¹⁵ WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 28.

¹¹⁶ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 121.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 126.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 121.

¹¹⁹ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 131–132.

Dále Wollstonecraft tvrdí, že pokud si žena šije šaty pro děti anebo pro muže, je to v pořádku, protože taková je její povinnost, ale pokud je šije jen pro to, aby se mohla lépe oblékat, není to správné. Ženy by měly vkládat svůj čas do výchovy dětí, péče o domácnost, ale i do tvoření jejich schopností a přemýšlení skrz praktickou filozofii, literaturu a konverzaci.¹²⁰ Konverzace Francouzek, které se nevěnují módě – například nevyšívají kabáty, čepice apod., jsou často povrchní, ale ne tolik jako konverzace Angličanek, které se vyšívání věnují, protože svou pozornost více zaměřují na nakupování a módu. Tento přístup ženy poškozují, protože jejich motivací je pouze povrchní ješitnost. Dá se dospět k závěru, že způsob, jakým člověk uvažuje, ovlivňuje charakter jako celek i jednotlivě bez ohledu na to, jestli jde o muže či ženu nebo jaké daný člověk vykonává povolání.¹²¹

Rousseau a další spisovatelé, kteří psali na téma ženského vzdělání a chování, přispěli k tomu, že z žen učinili mnohem slabší povahy (než by jinak byly) a také zbytečnějšími ve společnosti.¹²² Muži přijímají tělo ženy, ale její duši ignorují a pokoušejí se ji zotročit fyzickou láskou.¹²³ Všechny důvody proč jsou ženy snižovány souvisí s nedostatkem porozumění a závisí na čase, aby se rozhodlo, jestli jsou tyto rozdíly v schopnostech přirozené nebo náhodné.¹²⁴ Mužští géniové se rozvíjí jen díky příležitostem, které ženám nebyly poskytnuty.¹²⁵

---

¹²⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 120–121.

¹²¹ Tamtéž, s. 121.

¹²² Tamtéž, s. 35.

¹²³ Tamtéž, s. 122.

¹²⁴ Tamtéž, s. 122–123.

¹²⁵ Tamtéž, s. 123.

4.3 Nezávislost

Wollstonecraft toužila po občanské rovnoprávnosti a ekonomické nezávislosti žen. Ženy té doby byly naučeny být zcela závislými na mužích, proto nezávislost, kterou si tolik přála zahrnovala vystoupení z jejich společenských postavení – tedy role manželek a matek. Ženy by pak měly možnost věnovat se mužským profesím, např. medicíně nebo politice.¹²⁶ Ženy ale podle Rousseaua nejsou schopny opustit domácnost a odejít například do války, a to dokazuje jejich podřadnost. Wollstonecraft s jeho myšlenkou nesouhlasí a doufá, že jednou bude společnost utvořena tak, že ženy budou také aktivními občankami, které se budou starat o svou rodinu, vzdělání svých dětí, a nebudou považovány za méněcenné.¹²⁷ Ženy a muži jsou dříve obeznámeni se společenskými zásadami namísto s morálkou, a se znalostí života namísto s přemýšlením.¹²⁸

„Důkaz, že výchova dává ženám tento ráz nesamostatnosti a slabosti, poskytují vojáci, kteří právě jako ony, vcházejí do života, dříve než jich duch byl opatřen věděním nebo zesílen zásadami. Následky jsou podobné; vojáci nabudou něco povrchních vědomostí, které pochytnou v rmutném toku denních rozhovorů, a častým společenským stykem získají tak zvanou znalost života. A tato znalost způsobů a zvyků byla často zaměňována se skutečnou znalostí srdcí.“¹²⁹

Lidstvo se nechává řídit předsudky, u kterých si racionálně zdůvodňuje proč jsou správné, namísto toho, aby se jich snažilo zbavit, a jen opravdu odolný člověk je schopen vytvořit si vlastní zásady.¹³⁰ Pokud se totiž člověk spokojuje s předsudky a přijímá je, aniž by se nad nimi zamyslel, stává se jejich obětí.¹³¹ Správná společnost by měla být spjata s přirozenými rozdíly, jenže mezi muži a ženami jsou nepřirozené rozdíly, které si společnost nastavila. Právě bohatství a dědičná hodnota učinily předsudek, že ženy jsou méněcennější než muži.¹³² Čím více mezi lidmi bude nastolena rovnost, tím více ctnosti

---

¹²⁶ RICHARDSON, A. *Mary Wollstonecraft on Education*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, s. 35.

¹²⁷ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 199.

¹²⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 38.

¹²⁹ Tamtéž, s. 37.

¹³⁰ Tamtéž, s. 20.

¹³¹ Tamtéž, s. 38.

¹³² Tamtéž, s. 39.

a štěstí bude ve společnosti.¹³³ Naopak Rousseau tvrdí, že pokud si žena stěžuje na ne-spravedlivou nerovnost způsobenou lidmi, je to špatně, protože za nerovnost nejsou odpovědny předsudky, ale rozum.¹³⁴

Podle Wollstonecraft by se muži a ženy měli snažit dosáhnout nezávislosti prostřednictvím rozumu, protože rozum je jediným prostředkem, jak jí dosáhnout.¹³⁵ Podle ní budou ženy ohrožovat pokrok demokratické vlády a osvícenských ideálů, pokud nebudou vedeny k racionálnímu vzdělávání. Její plán na vzdělávání dívek i chlapců společně přinesl revoluci práv do domácností. Ženy měly hrát klíčovou roli v boji za rovnost a svobodu tím, že reformovaly své vztahy s manželi a vychovávaly své děti k demokratickému občanství.¹³⁶

Důvodem, proč si Wollstonecraft myslela, že ženy by měly být vzdělávány, bylo přesvědčení, že všechny ženy jsou inteligentní. Ženy mají dostatečný rozum k tomu, aby vnímaly přirozené právo a rozumní muži by měli ženám přiznat stejná přirozená práva, jaká mají oni sami.¹³⁷ Hudba, romány, poezie a další aspekty dělají z žen převážně citovou bytost a tato citlivost oslabuje ostatní schopnosti, které jsou důležité pro dosažení nezávislosti. Jednou z těchto schopností je intelekt, díky kterému by ženy mohly dosáhnout spokojenosti s vlastním postavením.¹³⁸ „*Neboť cvik schopností je jedinou metodou, jež uklidňuje vášně.*“¹³⁹ Wollstonecraft tedy předpokládá, že schopnost rozumu se mezi lidmi příliš neliší, a že rozum je schopnost kontrolovat vášně.¹⁴⁰ Nezávislost vidí v užívání si svobody, která přichází ve chvíli, kdy se člověk řídí svým vlastním rozumem.¹⁴¹ K zajištění nezávislosti obou pohlaví je potřeba individuální vzdělání a společenské změny.¹⁴²

---

¹³³ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 201.

¹³⁴ Tamtéž s. 200.

¹³⁵ GUNTHER-CANADA Wendy. „*The Same Subject Continued*“: *Two Hundred Years of Wollstonecraft Scholarship*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 210.

¹³⁶ Tamtéž, s. 213.

¹³⁷ MULLER, Virginia L. *What Can Liberals Learn from Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 52.

¹³⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 97.

¹³⁹ Tamtéž, s. 97.

¹⁴⁰ KELLY, Gary. *Revolutionary Feminism: The Mind of Career of Mary Wollstonecraft*, s. 35.

¹⁴¹ MACKENZIE, Catriona. *Mary Wollstonecraft: An Early Relational Autonomy Theorist?*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 72.

¹⁴² GUNTHER-CANADA Wendy. „*The Same Subject Continued*“: *Two Hundred Years of Wollstonecraft Scholarship*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 211.

Ženy nemohou dosáhnout ctnosti, dokud nezískají nezávislost na mužích, protože dokud budou závislými na mužích, nebudou mít v sobě dostatek lásky a síly na to, aby se z nich staly dobré manželky a matky.¹⁴³

„Dokud úplně jsou závislé na svých mužích, jsou lstivé, malicherné, sobecké; muži, jimž je příjemná taková – skoro psi – oddanost, nejsou příliš delikátní, neboť láska není na prodej. Všechno úsilí, které za lásku chce něco jiného než lásku, zraňuje její vzdušné perutě.“¹⁴⁴

Dokud se muž zaměřuje na bohatství a žena žije jen pro krásu nelze očekávat, že budou schopni plnit vznešené povinnosti.¹⁴⁵

Pro Wollstonecraft je příčinou nerovnosti mezi pohlavími a následných společenských problémů to, že ženy jsou považovány za odlišně schopné než muži a není jim poskytován stejný prostor pro seberealizaci.¹⁴⁶ Pokud muži omezují ženy v rozvíjení svých schopností a limitují je jen na domácnost, zároveň tím oslabují jejich tělo a ducha. Pro správnou výchovu dětí je ale potřeba rozumu – duševní i tělesná síla, kterou potřebuje i žena.¹⁴⁷ Je správné, že žena plní povinnosti matky a stará se o domácnost, ale neměl by to být její jediný životní cíl. Ženy by nebyly schopny plnit své povinnosti, pokud by nedokázaly myslet, a proto i ony mají rozum.¹⁴⁸ Ženy jsou díky vychování citlivé, vlídné dámy, ale nezajímají se o literaturu ani o jiná vzdělání, a proto nemohou rozvíjet svůj intelekt.¹⁴⁹ Tím, že nejsou dostatečně vzdělávány, využívají každé chvíle, kdy mohou mít nad někým nadvládu. Příkladem může být služebnictvo, které musí pracovat nad své síly, jen aby jejich nadřízená paní mohla mít např. lepší hostiny než ostatní.

---

¹⁴³ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 226.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 226.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 226.

¹⁴⁶ BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *Introduction*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 4.

¹⁴⁷ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 101–102.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 102.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 105.

Muži je milují jen pro jejich pohlaví a pro jejich poslušnost.¹⁵⁰ Pokud jsou ženy vychovány jen proto, aby lásku v druhých vzněcovaly, pak je láska nejvyšším dobrem, ale pokud jsou i ženy bytostmi, které mají schopnost rozumu, měly by mít možnost vzdělávat se intelektu. Žena by se neměla spokojit s tím, že je stvořena jen proto, aby se líbila muži, bytosti, která jí je rovna.¹⁵¹

„Skutečně, zdá se mi, že muži si vedou velmi nefilosoficky, snaží-li se zabezpečiti dobré chování žen tím, že je udržují v stavu jakés dětinskosti.“¹⁵² Každý člověk, co rozvíjí své schopnosti se může stát ctnostným bez ohledu na okolnosti.¹⁵³

---

¹⁵⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 106.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 108.

¹⁵² Tamtéž, s. 31–32.

¹⁵³ Tamtéž, s. 34.

4.4 Rozum

V této kapitole jsou ukázány tři pohledy na rozum. V první oblasti je na rozum pohlíženo z hlediska rozumového rozdílu mezi člověkem a zvířetem. V druhé oblasti je poukázáno na rozdílné ženské a mužské myšlení. Třetí oblast poukazuje na odlišné přemýšlení žen, které jsou rozdílného společenského postavení.

Wollstonecraft věřila v rozum a tato její víra byla ovlivněna četbou Johna Locka.¹⁵⁴ Vytvořila popis etiky zvířat, která zabraňovala jejich krutému zacházení. Prosazovala, aby se děti učily respektovat a pečovat o zvířata.¹⁵⁵ Etické zacházení se zvířaty u dětí rozvíjí lidskost a chápání morálky, které je vede k tomu, aby se přiblížily k Bohu a andělům.¹⁵⁶ Podle ní je povinností nejen dětí, ale i dospělých, aby nebyli krutí ke zvířatům a z toho důvodu Wollstonecraft chtěla, aby se etika zvířat stala součástí základního vzdělávacího systému.¹⁵⁷ „*Soucít se zvířaty by měl být vštěpován, jako důležitá součást národní výchovy.*“¹⁵⁸ Rousseau se zajímal o fyzickou svobodu dětí a zaměřoval se na to, aby byly vychovávány racionálním způsobem, nikoli iracionálním, jak tomu bylo. Wollstonecraft v jeho myšlence pokračovala a tvrdila, že existují práva, která lidé dědí při narození. Rozum je klíčovým bodem, který rozhoduje o tom, jestli má jedinec právo nebo ne. Bůh obdaroval lidi rozumem už při jejich narození, a protože zvířata rozum nemají, nemají podle ní práva.¹⁵⁹ Rousseau zase ve svém díle *Second Discourse* tvrdil, že přestože zvířata nemají rozum, aby pochopili přirozený zákon, jejich schopnost cítění jim umožňuje účastnit se přirozeného zákona. Lidé podle něj mají povinnost řídit se přirozeným zákonem a chovat se ke zvířatům přívětivě.¹⁶⁰

„V čem spočívá povznešenost člověka nad zvíře? Odpověď je tak jasná jako věta, že dvakrát dvě jsou čtyři: v rozumu.

Která vlastnost povyšuje jednu bytost nad druhou? Ctnost – odpovíme bez váhání.

---

¹⁵⁴ GUNTHER-CANADA Wendy. „*The Same Subject Continued*“: *Two Hundred Years of Wollstonecraft Scholarship*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 211.

¹⁵⁵ KENDRICK, Nancy. *Wollstonecraft on Marriage as Virtue Friendship*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 34.

¹⁵⁶ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 111.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 94.

¹⁵⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 278.

¹⁵⁹ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 97.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 111.

Proč byly člověku dány vášně? Aby v boji s nimi došel stupně poznání, který není dopřán zvířatům, – napovídá zkušenost. “¹⁶¹

Člověk se od zvířete liší rozumem a vášně člověku byly dány pro to, aby s nimi mohl bojovat a dosáhnout tak poznání, kterého by zvířata nikdy nedosáhla.¹⁶²

Různí spisovatelé často tvrdí, že mužům je dáno myslet a ženám cítit a dohromady tvoří nejdokonalejší celek těla a ducha. Ženy jsou stvořeny pro to, aby byly schopny více cítit a být vnímavější, což jsou znaky jemnosti.¹⁶³ Pokud muž, který dospívá fyzicky dosahuje určitého stupně dokonalosti, jak říká Rousseau, a žena by měla spoléhat na jeho rozum, měli by se stát celkem, ve kterém vyniká síla a krása. Muž s ženou ale většinou dospívají pouze fyzicky a rozumově zaostávají.¹⁶⁴

„Mnoho jednotlivých žen má více rozumu než jejich druhové mužského rodu; a ježto při všeobecné snaze po rovnováze, nic, není-li skutečně větší váhy, nemá převahu, mnohé ženy ovládají své muže – nesnižující se, - neboť rozum bude vždy vládnouti.“¹⁶⁵

Rousseau si myslí, že pokud by ženy byly vychovávány jako muži, byly by jim podobnější a díky tomu by ženy nad muži měly menší moc. Wollstonecraft ale říká, že nad muži moc mít nemají, ale měly by jí dosáhnout nad sebou.¹⁶⁶

Podle ní je více dobrého rozumu mezi ženami z nižších vrstev, protože na ženy ze středních a vyšších vrstev je více nátlaku, co se týče správných způsobů chování.¹⁶⁷ Ženám vyššího postavení chybí schopnosti uvažování a sebeovládání, na druhou stranu ale bývají laskavější a milostivější než ženy z nižší společnosti.¹⁶⁸ Urozené ženy vedou často konverzace s muži o všeobecných věcech, a díky tomu mají více vzdělání a vědomostí než ženy z nižších vrstev. Se ctností se ale Wollstonecraft setkala spíše v nižších vrst-

---

¹⁶¹ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 19.

¹⁶² Tamtéž, s. 19.

¹⁶³ Tamtéž, s. 100.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 35.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 17.

¹⁶⁶ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 200.

¹⁶⁷ WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 28.

¹⁶⁸ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 107.

vách. Chudé ženy často živí své děti a udržují rodinu, kterou by jinak otcové svými neřestmi zničili. Na druhé straně, šlechtičny jsou příliš pohodlné k projevení skutečné ctnosti a jsou spíše civilizované než dokonalé. Chudé ženy nebyly vychovány s mnoha výhodami, ale přesto jednají s hrdinstvím, a to neodpovídá tvrzení mužů, že ženy se staly malichernými v důsledku nízkých a malicherných prací.¹⁶⁹

---

¹⁶⁹ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 122.

5 Obrana práv žen

Obrana práv žen je dílo, ve kterém se Wollstonecraft snažila probrat problematiku postavení žen ve společnosti. Dílo napsala v reakci na Talleyranda, který roku 1791 ve Francii předložil plán na veřejné vzdělávání, které se mělo týkat pouze mužů. Proto je i tato kniha věnována jemu.¹⁷⁰ Wollstonecraft považovala za nespravedlivé, že životní možnosti svobodné ženy jsou povolání jako švadlena, guvernantka, společnice, služka nebo prostitutka. Skutečná nezávislost, důstojnost a ctnost byly podle ní za těchto okolností nedosažitelné. Samu sebe považovala za "nový druh", protože byla ženou, která se živila psaním.¹⁷¹

Odezva na toto dílo se v době jejího života různorodě lišila. Setkávala se jak s uznáním, tak s odsouzením. Po její smrti publikoval William Godwin dílo *Memoirs of the Author of A Vindication of the Rights of Woman*. V tomto díle byly zveřejněny detaily o vztahu Wollstonecraft s Gilbertem Imlayem, stejně jako o jejích vášnivých setkáních s Godwinem.¹⁷² Negativní reakce na její přestupky a špatné interpretace jejích myšlenek byly důvodem, proč byla pak Wollstonecraft výrazně kritizována až do konce 2. světové války, i přestože některé její hlavní myšlenky byly obnoveny Johnem Stuartem Millem, Harriet Tylor nebo Virginií Woolf.¹⁷³

---

¹⁷⁰ MULLER, Virginia L. *What Can Liberals Learn from Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 51.

¹⁷¹ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 4.

¹⁷² GUNTHER-CANADA Wendy. „*The Same Subject*“: *Two Hundred Years of Wollstonecraft Scholarship*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 213.

¹⁷³ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 5.

5.1 Manželství

Wollstonecraft ve svém díle *Obrana práv žen* poukazovala na výraznou spojitost vdavných žen s otroctvím.¹⁷⁴ Z toho důvodu ona a mnoho dalších žen vedlo netradiční životy. Často zůstávaly neprovdané, s velkým množstvím milenců či milenek, nebo měly rozpadlá manželství. Toužily po tom, aby měly nejen kariéru, ale i vlastní život, který by si určovaly samy na základě svých zájmů a který by nebyl závislý na dětech a manželovi.¹⁷⁵ Také tvrdila, že základem manželství by mělo být přátelství.

Hodně kritiků se domnívalo, že pro ni milostná láska nemá v jejím pojetí manželství místo a někteří tvrdili, že naivně modeluje manželství na „dokonalém“ přátelství mezi muži, protože ho zakládá na klasických ideálech ctnosti a přátelství.¹⁷⁶ Přesto kritici spíše z jejího pojetí vyvozují, že odmítá sexuální vášeň v manželství, protože pokud je v manželství ctností přátelství, vylučuje to sexuální vášeň.¹⁷⁷

Wollstonecraft se zabývala aristotelským pojetím přátelství. V *Obraně práv žen* rozebírala tvrzení o tom, že přátelství je založené na ctnosti a je výhradně záležitostí mužů, přátelství mezi mužem a ženou je manželství nebo že manželství není přátelství založené na ctnosti.¹⁷⁸ Ctnosti považuje za lidskou dokonalost a návyky jednání, které se musí učit a rozvíjet. Od Aristotelského pojetí ctností se ale liší tím, že odmítá „ženské“ ctnosti, protože některé z jejich ctností podle ní nejsou ctnostmi z důvodu, že nejsou založeny na rozumu a lidské dokonalosti.¹⁷⁹ Ženské ctnosti by měly být formovány tak, aby rozvíjely velkolepost duše, protože za ctnosti by se měly považovat pouze vlastnosti, které rozvíjí charakter.¹⁸⁰

---

¹⁷⁴ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 6.

¹⁷⁵ WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 27.

¹⁷⁶ KENDRICK, N. *Wollstonecraft on Marriage as Virtue Friendship*, In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 34.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 42.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 36.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 42.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 43.

Základem manželství by tedy podle ní mělo být přátelství namísto fyzické přitažlivosti.¹⁸¹ Jako projevy lásky považuje vlastnosti jako žárlivost a rozkoš. Přátelství se naopak zakládá na vzájemné úctě a důvěře, a proto je opakem lásky.¹⁸² „*Přátelství je hluboký cit, nejvznešenější všech citů, protože je založeno na zásadách a stmeleno časem.*“¹⁸³

Někteří muži v důsledku lásky odmítají, aby ženy kojily své děti, protože podle nich tu ženy jsou jen proto, aby se jim líbily. Je to tím, že se člověk může nechat unést láskou tolik, že začne přehlížet své povinnosti.¹⁸⁴ Dětem se nedostane správné výchovy, pokud nebude existovat přátelství mezi otcem a matkou a nebudou si vzájemně důvěřovat.¹⁸⁵

„*Vzájemná láska manželů nemůže být čista, dokud mají tak málo společných citů, dokud nedůvěra – nutný následek jejich zcela oddělených, nikde se nestýkajících životních sfér; - ovládá jejich duše. Intimity, z níž by měla a mohla vzniknout něha, není a nemůže jí být mezi špatnými lidmi.*“¹⁸⁶

Podle Wollstonecraft láska neexistuje a mnozí autoři ji chybně vykreslují způsobem, který neodpovídá realitě a takové pojetí lásky je na úkor ctnosti.¹⁸⁷

„*Vznícená fantazie maluje obraz lásky tak jako každý jiný, – v žhavých barvách, uloupených z duhy, jejíž oblouk napjal duch, odsouzený v tomto světě, aby svědčil o svém vznešeném původu rozlety za nedostižitelným cílem, za vlnivým snem.*“¹⁸⁸

Láska je na první pohled uspokojivější – je jako hostina, která je sice hezký zážitek, na kterou člověk rád vzpomíná, ale ve výsledku člověka udržuje naživu chléb, který jí pořádá a dává mu spoustu benefitů. Ctnost je jako chléb a sice trvá déle, než se projeví a člověk ji sotva postřehne, ale předává klid a spokojenost.¹⁸⁹ Wollstonecraft varuje ženy před romantickým poblouzněním právě proto, že takové sny jsou často následkem ne-

---

¹⁸¹ TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

¹⁸² WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 116.

¹⁸³ Tamtéž, s. 117.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 116.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 313.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 313.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 117.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 118.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 118.

činnosti. Člověk by měl něco dělat, aby neustal v mylných představách a pouze ten, který činí službu dobru a co pro štěstí něco dělá, se dá teprve pokládat za rozumnou bytost.¹⁹⁰

Pro milence je důležité umět uspokojovat, ale ve chvílích, kdy je žena matkou a manželkou, by se měla chtít stát manželem respektovanou. A pokud žena posiluje své tělo i svou mysl, zaslouží si, aby ji její manžel respektoval. Ona sama pak nebude mít potřebu vzbudit v něm vášeň skrz nepřirozené prostředky.¹⁹¹ Láska totiž nemůže existovat dlouho sama o sobě. Žena, která se oddává svým chťičům, si pravděpodobně snaží vykompenzovat to, že se o ni manžel nezajímá.¹⁹² Láska by neměla být sobeckým požitkářstvím, ale měla by být projevována s respektem a citlivostí. Sympatie, která je bez lásky, může být příjemná, ale pokud je jejím motivem chťič nebo nevěra, mělo by se jí opovrhovat.¹⁹³ Neznalost může vést ženy ke špatnému jednání a aby došlo ke změně k lepšímu, je potřeba změnit myšlení a postoje žen.

Manželství bylo chápáno jako laskavost a něha, a právě to odlišovalo člověka od zvířat. Muži ale před manželstvím obětovávají své nejposvátnější povinnosti, protože v intimitě se ženami vidí pouze sobecký požitek a uspokojení svých tužeb. Muži raději dávají přednost požitku před náklonností.¹⁹⁴

Podle Wollstonecraft je lepší volbou, aby člověk zažil zklamání, než nikdy nedůvěřoval nebo nemiloval vůbec. Stejně tak je lepší, když muž ženu přestane milovat, než aby ji přestal respektovat. Lidé by byli mnohem šťastnější, kdyby energii, kterou vkládají do hledání pozemského štěstí, vkládali spíše do zdokonalování svých duší.¹⁹⁵

Dále je přirozené, že láska ženy k muži bude vyprchávat, pokud budou pěstít jen tělesný styk a budou mít příliš málo společných zájmů.¹⁹⁶ Mnoho žen nemá dostatek duchovních schopností k tomu, aby nebyly závislými na svém manželovi a svou lásku k němu

---

¹⁹⁰ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 119.

¹⁹¹ SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 198.

¹⁹² WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 116.

¹⁹³ Tamtéž, s. 159.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 312.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 160.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 282–283.

projevují tou fyzickou. Pokud by ale muži byli ctnostnějšími, nestačila by jim fyzická láska, ale toužili by i poté duchovní, která by vedla k rozhovorům s ženami. Člověk, který u lásky nevyžaduje ctnost ani ducha, je intelektuálně na velmi nízké úrovni.¹⁹⁷

Wollstonecraft přirovnává manželství k legální prostituci. Ženy nikdy nebudou schopny dosáhnout ctnosti nebo prokázat schopnost být nezávislými a rozumnými lidskými bytostmi, dokud budou vzdělávány pouze pro to, aby si našly muže. Ženy by měly být vzdělávány k tomu, aby si zajistily obživu, ať už by byly v manželství nebo ne, a měly by mít právo vykonávat stejné profese jako muži – medicínu, právo, podnikání. Také by měly být zastoupeny v parlamentu. Chování svých vrstevnic popisuje jako koketní, hloupé nebo zlomyslné.¹⁹⁸ Podle ní je manželství základem rodiny, a pokud má ve společnosti existovat rovnost mezi muži a ženami, musí existovat i v rodině.¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 283.

¹⁹⁸ FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 3.

¹⁹⁹ MCBRIDE STETSON, Dorothy. *Women's Rights: Intersection and Conflict*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 171.

5.2 Výchova dětí

Ženy v tomto období neměly možnosti vzdělávání a až do konce 19. století to u nich bylo považované za zbytečné a nerozumné.²⁰⁰

Děti by neměly pouze přijímat odpovědi na otázky, které se jim dostanou, ale měly by se aktivně zajímat o jejich vysvětlení, protože kdyby se o vysvětlování nezajímaly, mohly by se stát duševně pasivními.²⁰¹ Naopak pokud by dítě bylo omezeno na jednoho člověka, přestože by byl duchaplný, nebylo by to pro něj vhodné, protože by urychloval jeho rozvoj, a to by mělo za následek potlačování či ničení duševních a fyzických schopností dítěte. Přehnané trávení času dítěte s rodiči by mohlo zapříčinit jeho urychlenou vyspělost. Proto je potřeba, aby dostaly prostor k tvorbě samostatného přemýšlení, což by vedlo k rozvoji jejich schopností, a toho lze nejlépe dosáhnout ve společnosti dalších dětí, protože mají stejný cíl.²⁰²

Dále je potřeba, aby si dítě vytvořilo sociální city k otci, protože právě rovnost, výměna názorů a nenucené stýkání jsou důležité pro jeho štěstí a sociální vývoj. Pokud má dítě vytvořený sociální cit k otci, bude vždy toužit po společnosti ostatních dětí, avšak pokud tento cit k otci vybudovaný nemá, nedostane se mu volnosti a přirozenosti v chování, která by se mu dostala jen ve společnosti dětí. Jen mezi nimi by bylo totiž schopno sdělovat své názory bez obav.²⁰³

Chlapci se ve škole často chovají nezodpovědně a neadekvátně a toto chování vede k oslabení jejich duševních schopností. Většinu času trávenou ve škole odbíhají k natěšeným myšlenkám na prázdniny a kvůli tomu se nedostatečně soustředí. Během prázdnin pak tráví čas nečinností. Pokud by ale byli vychováváni doma, výuka by sice mohla být rozvržena smysluplněji, ale mohlo by se stát, že by se příčinou svých matek staly méně mužnými a nabyli by vysokého dojmu o své důležitosti, což by pak mělo do budoucna za následek jejich špatné chování.²⁰⁴

---

²⁰⁰ BYER MILLER Louise. *Wollstonecraft, Gender Equality, and the Supreme Court*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 153.

²⁰¹ WOLLSTONECRAFT, M. *Obrana práv žen*, s. 254.

²⁰² Tamtéž, s. 254–255.

²⁰³ Tamtéž, s. 255.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 256.

Wollstonecraft kritizuje ředitele škol, kteří předstírají, že jsou zastánci náboženství, a přitom stylem, jakým výuka náboženství na školách probíhá, pohled na náboženství kazí.²⁰⁵ Taková výuka na školách v dětech vzbuzuje směšnost. Přitom by náboženství mělo působit přísným a vážným dojmem, ke kterému by děti měly mít úctu, která zároveň budí strach.²⁰⁶ Dalším problémem je, že učitelé nepřemýšlejí nad morální výchovou chlapců a namísto toho se soustředí pouze na výuku latiny a řečtiny.²⁰⁷

Úspěšnost domácí výchovy bude vždy omezena na úzký kruh.²⁰⁸ Wollstonecraft byla dříve přesvědčena o větších výhodách soukromé výchovy, ale zkušenosti jí ukázaly, že se mýlí.²⁰⁹ Jediné řešení správné výchovy by podle ní mělo spočívat v nalezení rovnováhy mezi veřejnou a soukromou výchovou, která by se vyvarovala oběma extrémům a také by měla spočívat v směřování k tomu, aby se děti staly řádnými občany.²¹⁰ Toho se docílí tím, že se u výchovy bude tvořit rodinný cit, děti si budou hrát s ostatními dětmi a všechny se vzájemně budou brát za rovnocenné.²¹¹

Wollstonecraft chtěla, aby se vytvořil národní vzdělávací systém, který by provozoval školy, kam by společně chodili chlapci i dívky. Dívky by se na veřejných školách měly učit anatomii a zdravotnictví, aby z důvodu nevědomosti nepochybily a taky proto, aby se do budoucna dovedly starat o vlastní zdraví a zdraví rodiny. Stejně tak by se měly učit morálce a měly by mít znalosti duchovní anatomie, kterou by se učily tím, že by společně s muži sledovali jeho rozvoj v podobě umění a věd.²¹² „*Výchovávajíte z žen rozumné bytosti a svobodné občany, pak z nich budou dobré manželky a matky, ovšem dostojí-li muži povinností chotě a otce.*“²¹³

Dále by se měla vyučovat politická historie.²¹⁴ Děti by o politických tématech měly diskutovat – jak mezi sebou, tak s učiteli. I přestože by nemohly volit, mohly by politická

---

²⁰⁵ WOLLSTONECRAFT, M. *Obrana práv žen*, s. 259–260.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 260.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 261.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 254.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 255.

²¹⁰ Tamtéž s. 256–257.

²¹¹ Tamtéž, s. 257.

²¹² Tamtéž, s. 287.

²¹³ Tamtéž, s. 288.

²¹⁴ Tamtéž, s. 287.

témata ve škole rozebírat a racionálně se nad nimi zamýšlet, což by je mohlo vést k rozvoji jejich dovedností.²¹⁵

Některé ženy odmítají ženské vzdělávání a zastávají Rousseauův názor, že vychovávání žen by se mělo zaměřovat na zalíbení se muži a na to, aby mu byly prospěšné.²¹⁶ Podle ní jsou některé ženy proti ženskému vzdělávání z důvodu závisti. Pokud uvidí, že svým flirtováním nedovedou vždy ovládnout pozornost muže a jiná žena vyššího vzdělání se s ním dá do hovoru, začnou se snažit z důvodu závisti ničit konverzaci. I jen trocha vzdělání u ženy může být předmětem závisti a kritiky, zejména u žen, které se snaží jednat rozumně. Příkladem může být žena, která se snaží jednat neobvyklým způsobem, a to například tím, že dává na rady lékařů a podle toho pak jedná, aby svým nemocným dětem pomohla. Taková žena se pak stává terčem posměchu a je označována za nepřirozenou matku.²¹⁷ Už jenom to je důvod, proč je národní výchova žen důležitá. Mnohé ženy nevěnují dostatečnou pozornost svým dětem kvůli své nevzdělanosti a obdivu mužů. Muži jim ale nechtějí dát takové vzdělání, aby byly schopny být dobrými ošetřovatelkami jejich dětí.²¹⁸ „*Jsem tak mocně přesvědčena o této pravdě, že bych vši silou rozumu ji chtěla hájit, neboť cokoli v ženě oslabuje mateřský cit, odcizuje ji jejímu nejvlastnějšímu určení.*“²¹⁹

Některé americké ženy na přelomu 18. a 19. století jako např. Emma Willard byly naladěny na podobné myšlenky jako Mary Wollstonecraft a také zastávaly názor, že by ženy měly získat přirozená práva ve vzdělání, a to především proto, aby se staly lepšími matkami a manželkami.²²⁰ Přítomná generace matek je slabá a nelze očekávat, že o tělo dítěte budou pečovat tak, aby mu daly zdravou konstituci, a jejich duševní vliv je tak velký, že jsou své dítě schopny ovlivňovat do dospělosti. Dokud budou ženy vedeny k duševní závislosti na mužích, nedosáhne se jiných výsledků, než jaké byly doposud.²²¹

---

²¹⁵ HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, s. 107.

²¹⁶ BYER MILLER, L. *Wollstonecraft, Gender Equality, and the Supreme Court*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 152.

²¹⁷ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 285.

²¹⁸ Tamtéž, s. 286.

²¹⁹ Tamtéž, s. 286.

²²⁰ BYER MILLER, L. *Wollstonecraft, Gender Equality, and the Supreme Court*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, s. 152.

²²¹ WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 286.

Žena, která má dostatek rozumu k výchově dětí, se nepodrobí svému manželovi ani zákonům.²²²

Až koncem 19. století začaly mít ženy více příležitostí ke vzdělání. Začala se ženám přiznávat rovnoprávnost v jakékoli oblasti, ať už šlo o podnikání nebo občanská povolání. Mnohá práva jim ale byla stále upírána, a to na základě předpokladů o mužské nadřazenosti.²²³

---

²²² WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*, s. 286–287.

²²³ BYER MILLER, L. *Wollstonecraft, Gender Equality, and the Supreme Court*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*. s. 153.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo poukázat na problematiku postavení žen v 18. století z pohledu anglické autorky Mary Wollstonecraft, představit její život, rozebrat její a Rousseauovy rozdílné myšlenky týkající se výchovy žen a nastínit její politické myšlenky v souvislosti s postoji Edmunda Burka.

V první části práce byl chronologicky nastíněn osobní a pracovní život Mary Wollstonecraft od jejího narození po úmrtí. Tato anglická spisovatelka byla známá především díky svému dílu *Obrana práv žen*. Narodila se roku 1759 v Londýně, zabývala se politickými a pedagogickými myšlenkami a také byla matkou slavné spisovatelky Mary Shelley, autorkou románu *Frankenstein*.

Dále se práce věnovala tomu, jakým způsobem měla Velká francouzská revoluce vliv na revolucionářské myšlenky Mary Wollstonecraft. Wollstonecraft kritizovala Burka za jeho konzervativní názory. V této části jsem si vybrala pár jejich protichůdných názorů. Zatímco Burke viděl smysl v uchovávání tradic a zvyků, Wollstonecraft toužila po reformě společnosti.

Další část se zabývala názorovými střety Mary Wollstonecraft a Rousseaua, kteří se rozcházel zejména v pohledu na postavení a výchovu žen. Rousseau tvrdil, že žena je stvořena pro muže a celá její výchova by měla směřovat k tomu, aby se mu líbila a prospívala mu. Muži by se podle něj měli projevovat jako silní a dominantní, ženy jako slabé, submisivní a ochotné se jim podřizovat. Ženy by měly klást důraz na svou fyzickou krásu a jejich životním cílem by mělo být starání se o domácnost a stát se dobrými matkami a manželkami.

Oproti tomu Wollstonecraft ve svých dílech kladla velký důraz na rozum. Věřila, že ženy mají dostatek rozumu, aby byly schopny se vzdělávat. Tím, že jsou limitovány jen na domácnost, nemohou se dostatečně rozvíjet jejich tělesné a duševní schopnosti, a to je důvodem proč jsou považovány za slabé a méněcenné. Za příčinu nerovnosti mezi pohlavími považovala to, že ženy jsou brány za odlišně schopné než muži a není jim poskytován stejný prostor pro seberealizaci. Ženy by měly vkládat svůj čas do výchovy

dětí, péče o domácnost, ale i do tvoření svých schopností a přemýšlení skrz praktickou filozofii a literaturu.

Závěrem jsem rozebrala pár vybraných myšlenek Wollstonecraft z jejího díla *Obrana práv žen*. Manželství považovala za otroctví, protože ženy musely být podřízeny muži. Tvrdila, že se klade příliš velký důraz na tělesnou lásku. Základem manželství by mělo být přátelství, protože zahrnuje ctnosti jako úctu a důvěru, které jsou podle ní v manželství důležité. Wollstonecraft se také zabývala vzděláváním dětí a rozebírala problematiku současných škol. Toužila po tom, aby existovaly smíšené školy a chtěla, aby se dívkám dostávalo stejného vzdělání jako chlapcům.

7 Použitá literatura

Primární literatura:

WOLLSTONECRAFT, Mary. *A Vindication of the Rights of Men*. J. Johnson, 1790. ISBN není uvedeno.

WOLLSTONECRAFT, Mary. *Obrana práv žen*. Praha: Jan Laichter, 1904. Otázky a názory (Jan Laichter). ISBN není uvedeno.

Sekundární literatura:

BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The social and political philosophy of Mary Wollstonecraft*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. ISBN 978-0198766841.

BERGES, Sandrine, Eileen HUNT BOTTING a Alan COFFEE. *The Wollstonecraftian mind*. New York: Routledge, 2019. ISBN 978-1138709973.

FALCO, Maria. *Feminist interpretations of Mary Wollstonecraft*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge companion to Mary Wollstonecraft*. New York, NY: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-78952-4.

KELLY, Gary. *Revolutionary Feminism: The Mind and Career of Mary Wollstonecraft*. London: Macmillan, 1992. ISBN 978-1-349-24327-3.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*. Přeložil Jaroslav NOVÁK. V Praze: Dědictví Komenského, 1911. Knihovna pedagogických klasiků (Dědictví Komenského). ISBN není uvedeno.

TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft: a revolutionary life*. New York: Columbia University Press, 2000. ISBN 978-0231121842.

TOMASELLI, Sylvana. *Wollstonecraft: philosophy, passion, and politics*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2021. ISBN 978-0691169033.

Internetové zdroje:

TOMASELLI, Sylvana, *Mary Wollstonecraft*. In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. 2008. Poslední změna 2020-3-12. [cit.2023-01-14]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/wollstonecraft/>.

Sborníky:

BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *Introduction*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. ISBN 978-0198766841.

BYER MILLER Louise. *Wollstonecraft, Gender Equality, and the Supreme Court*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

FAIRCLOUGH, Mary. *Edmund Burke*. In: BERGES, Sandrine, Eileen HUNT BOTTING a Alan COFFEE. *The Wollstonecraftian Mind.*, New York: Routledge, 2019, ISBN 978-1138709973.

FALCO, Maria. *Introduction: Who Was Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

FERGUSON, Moira. *Mary Wollstonecraft and the Problematic of Slavery*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

FURNISS, Tom. *Mary Wollstonecraft's French Revolution*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, New York, NY: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-78952-4.

GUNTHER-CANADA, Wendy. *Mary Wollstonecraft's „Wild Wish“: Confounding Sex in the Discourse on Political Rights*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

GUNTHER-CANADA Wendy. *„The Same Subject Continued“: Two Hundred Years of Wollstonecraft Scholarship*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

HUNT BOTTING, Eileen. *Mary Wollstonecraft, Children's Human Rights, and Animal Ethics*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. ISBN 978-0198766841.

KENDRICK, Nancy. *Wollstonecraft on Marriage as Virtue Friendship*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. ISBN 978-0198766841.

MACKENZIE, Catriona. *Mary Wollstonecraft: An Early Relational Autonomy Theorist?*. In: BERGES, Sandrine a Alan COFFEE. *The Social and Political Philosophy of Mary Wollstonecraft*, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. Mind Association occasional series. ISBN 978-0198766841.

MCBRIDE STETSON, Dorothy. *Women's Rights: Intersection and Conflict*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

MULLER, Virginia L. *What Can Liberals Learn from Mary Wollstonecraft?*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

RICHARDSON, A. *Mary Wollstonecraft on Education*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, New York, NY: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-78952-4.

SAPIRO, Virginia. *Wollstonecraft, Feminism, and Democracy: „Being Bastilled“*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

SAPIRO, Virginia a Penny A. WEISS. *Jean-Jacques Rousseau and Mary Wollstonecraft: Restoring the Conversation*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

TODD, Janet M. *Mary Wollstonecraft's letters*. In: JOHNSON, Claudia L. *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, New York, NY: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-78952-4.

WEISS, Penny A. *Wollstonecraft and Rousseau: The Gendered Fate of Political Theorists*. In: FALCO, Maria. *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1996. ISBN 978-0271014937.

8 Résumé

The theme of my bachelor's work is centered around English politics and moral writer Mary Wollstonecraft who's work is focused around women's standing during her time. Wollstonecraft fought for women's rights and strived to create a system which allowed mixed schools. In her work, she predominantly focuses on her "thoughts as an educator", which center around the upbringing of children and education of women. Wollstonecraft and Rousseau had differing opinions on the correct upbringing for women. They also involved themselves in legal standing of women and lead political debates with Edmund Burke.